

Praat óók met jonge kinderen!

Jonge kinderen zijn nog heel afhankelijk van volwassenen. Dit maakt hen extra kwetsbaar als er dingen niet goed gaan. De veiligheid van het kind is dan in het geding. Toch zijn we geneigd om, meestal over hun hoofd heen, vooral met de volwassenen rond het kind te praten. Ten onrechte slaan we daarbij kinderen zelf vaak over. Wel vraagt het praten met kinderen over mishandeling of misbruik tact.

Marika van Gemert

Een kind dat er moe en bleek uitziet of zich plots agressief gedraagt. Blauwe plekken in de hals of een kind dat vertelt over nachtelijk geweld. Bij zorgen over de thuissituatie van kinderen, zien we dit vaak als eerste signalen bij het kind. Toch wordt er op zo'n moment lang niet altijd met kinderen gesproken. Hoe jonger het kind, hoe ingewikkelder veel professionals het vinden om in gesprek te gaan over signalen van onveiligheid. Het gevolg is dat kinderen zich vaak lange tijd onvoldoende gezien, gehoord en geholpen voelen. Kinderen die opgroeien in een onveilige thuissituatie hebben recht op een luisterend oor, steun, informatie en inbreng. Ook, of misschien wel juist, jonge kinderen. Een voorwaarde daarbij is uiteraard wel dat ze over taal beschikken. Hoe help je kinderen om te vertellen wat hen bezighoudt en te begrijpen wat er speelt?

Bied extra veiligheid

Voor jonge kinderen kan een gesprek op zichzelf al spannend zijn. Als je het kind goed kent en het zich vertrouwd bij je voelt, kan het helpen om fysieke

'Samen spelen tijdens het praten zorgt voor een ontspannen setting'

nabijheid te bieden. Ook kun je het gevoel van veiligheid vergroten door de situatie zoveel mogelijk voorspelbaar te maken. Bijvoorbeeld door altijd eenzelfde volgorde te hanteren: eerst iets te spelen kiezen en dan samen kletsen. Of door te vertellen wat je na het gesprek gaat doen: *'Ik ga ook met mama praten. En dan kom ik daarna weer bij jou om te vertellen wat we hebben afgesproken'*. Geef het kind regie waar het kan: *'Zullen we samen eens kijken welke knuffels je mee wilt nemen, nu je naar oma gaat?'* Maar het belangrijkste is misschien wel het maken van echt contact met het kind: sluit aan bij zijn belevingswereld of activiteit van dat moment. Toon

oprechte interesse. Laat iets van jezelf zien, waardoor je meer 'mens' wordt: *'Ik houd ook van Lego'*. Of: *'Jullie hond is net zo ondeugend als die van mij!'* Het is veel minder eng om met een mens te praten, dan met een professional.

Benoemen

Bedenk wat je op dit moment van dit kind kunt verwachten. Misschien kan het kind vanwege zijn jonge leeftijd niet altijd de informatie geven waar je op hoopt. Maar dan kun je wel een indruk krijgen van hoe het met hem gaat en hoe hij zijn situatie beleeft. Benoem naar het kind waarom je met hem wilt praten. *'Ik zie jou steeds in slaap vallen in de klas. Dus ik vroeg me af: hoe heb je vannacht geslapen? Daar wil ik even met je over praten'*. Daarbij ben je vaak meer tot steun als je je richt op het kind zelf in plaats van op het verzamelen van informatie.

Praten én spelen

Voor jonge kinderen is het voeren van een gesprek best ingewikkeld, zeker als het over gevoelige zaken gaat. Zorg voor een ontspannen setting, bijvoor-

Beïnvloedbaarheid

Jonge kinderen zijn zeer beïnvloedbaar. De betrouwbaarheid van hun verhaal hangt dus mede af van jou. Maar ook als een kind uit zichzelf veel fantasie gebruikt, wil dat niet per se zeggen dat je alles met een korrel zout moet nemen. Als kinderen bijvoorbeeld details vertellen over seksueel misbruik, is dat altijd zorgelijk: een kind kan alleen verzinnen wat het al kent. Of hij dat nu in werkelijkheid, een film of uit een verhaal van een ander heeft opgepikt. Waak voor suggestieve vraagstelling. En in geval van mogelijk strafbare feiten: overleg in een vroeg stadium met Veilig Thuis of de politie wie hierover met het kind in gesprek gaat.

Ook weer toedekken

Rond een gesprek duidelijk en op tijd af. Als je over verdrietige, angstige of ingewikkelde dingen hebt gepraat, is het belangrijk om het kind weer met een rustig gevoel achter te laten. Eindig een gesprekje over moeilijke dingen dus altijd met nog even spelen – liefst met bewegen, zodat de spanning uit het lijf kan – en iets luchtigs. Ook al kan het lastig zijn om in gesprek te komen met een peuter of kleuter, probeer het toch altijd. Doordat je de tijd voor hem neemt, kun je ervoor zorgen dat een kind zich minder verloren voelt en laat je merken dat hij ertoe doet. Dat alleen al maakt een gesprek de moeite waard. ●

auteursinformatie

Marieke van Gemert is trainer en oprichter van de Academie voor Praten met Kinderen. Ze studeerde psychologie, werkte 8 jaar in de zorg en 12 jaar bij de Kindertelefoon. Ze schreef het Praktijkboek praten met kinderen over kindermishandeling. Voor meer informatie over haar en haar werk: academie-pratenmetkinderen.nl.

beeld door samen te spelen tijdens het praten. Kies dan voor spel waarbij een kind niet echt hoeft na te denken, bijvoorbeeld tekenen, kleuren of Duplo bouwen. Bewegen reduceert spanning. Dus als de spanning oploopt, kan het goed werken om een stukje te gaan lopen, voetballen of samen een klusje te doen.

Gerichte open vragen

Bij jonge kinderen zijn we geneigd meer gesloten vragen te stellen. Maar met die vragen stuur je het gesprek en krijgt het kind weinig kans te vertellen waar hij mee zit. Hele open vragen ('Hoe was het bij papa?') kunnen echter lastig zijn voor jonge kinderen om te beantwoorden. Probeer daarom gerichte open vragen te stellen: 'Wat heb je gedaan bij papa?' 'Wat was er leuk bij papa?' 'Wat vond je stom?'. Help het kind op gang door bijvoorbeeld de dag met hem door te nemen of te laten vertellen wat hij allemaal wel of niet leuk vindt aan de weekenden thuis. Wees daarbij sensitief. Jonge kinderen vinden het vaak nog moeilijk om woorden te geven aan hun behoeftes of emoties, maar ze voelen

'Wees alert op non-verbale signalen en geef woorden aan wat je ziet'

wel degelijk van alles. Wees dus alert op non-verbale signalen en geef woorden aan wat je ziet.

Objectief

Kinderen weten lang niet altijd dat het niet normaal is wat ze meemaken. En kinderen zijn zeer loyaal aan hun ouders, waardoor het lastig kan zijn om daar als professional iets over te zeggen. Geef objectieve informatie, zonder oordeel over het kind of zijn ouder(s). Baseer je daarbij op maatschappelijke normen en waarden of op jouw kennis als professional/ als volwassene: 'Het is lief dat je voor mama zorgt. Maar als je 6 bent, is het ook belangrijk dat er iemand is die voor jou zorgt. Dat lukt mama nu niet.'